

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

«ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО»

(для магістрів)

МАУП

Київ 2016

Підготовлено професором кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Мацко А.С. та доцентом кафедри міжнародного права і порівняльного правознавства Шашковою-Журавель І.О.

Затверджено на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 8 від 21.04. 2016 р.)

Схвалено Вченою радою Інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол №4/1 від 29.04.2016 р.)

Мацко А.С., Шашкова-Журавель І.О. Навчальна програма дисципліни “Порівняльне правознавство” (для магістрів).— К.: МАУП, 2016

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни "Порівняльне правознавство", теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Порівняльне правознавство є однією з нормативних навчальних дисциплін освітньо-професійної підготовки спеціалістів з правознавства, що вивчає спільні риси і специфіку національних правових систем та їх окремих елементів.

Мета навчальної дисципліни " Порівняльне правознавство":

- ознайомити студентів з особливостями та загальними тенденціями розвитку національних правових систем і їх сімей на підставі їх порівняння
- сформувати у студентів правничий світогляд, правосвідомість і правову культуру правознавця. юридичне мислення;
- навчити студентів застосовувати теоретичні правничі знання для здійснення порівняльно-правового аналізу;
- навчити студентів застосовувати порівняльно-правові дослідження для поглиблення їх правових знань

Завдання навчальної дисципліни Порівняльне правознавство":

- навчити студентів здійснювати порівняльний аналіз правових явищ, виявляти їх спільні риси та відмінності на підставі встановлення визначених критеріїв порівняння
- надати студентам правничий матеріал щодо становлення та розвитку правових систем зарубіжних держав
- навчити студентів користуватися термінологією, що застосовується в юридичній компаративістиці ;
- навчити студентів систематизувати правові знання щодо особливостей різних сімей права та здійснювати їх аналіз та узагальнення
- навчити студентів, на підставі узагальнення інформації про різні правові системи світу, виявляти загальні тенденції розвитку та взаємовпливу національних правових систем та їх сімей.

Вивчення навчальної дисципліни " Порівняльне правознавство" пов'язане із набуттям студентами знань з Міжнародного права, Теорії держави та права, , Історії держави і права зарубіжних держав, Конституційного права зарубіжних держав, а також Філософії права

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
«ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО»

№ п/п	Назва змістового модуля і теми
I	<p>Змістовий модуль 1. Основні категорії порівняльного правознавства</p> <p>Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства</p> <p>Тема 2. Методологія порівняльного правознавства</p> <p>Тема 3. Види порівняльно-правових досліджень та правила їх організації</p> <p>Тема 4. Поняття та структура правової системи</p> <p>Тема 5. Поняття „ сім'я права” та значення цієї категорії для науки порівняльного правознавства</p> <p>Змістовий модуль 2. Характеристика окремих сімей права та сучасних тенденцій зближення національних правових систем</p> <p>Тема 6. Характеристика романо-германської правової сім'ї</p> <p>Тема 7. Специфіка англо-американської правової сім'ї</p> <p>Тема 8. Особливості правових систем релігійного типу</p> <p>Тема 9. Характеристика правових систем традиційного типу</p> <p>Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем в сучасних умовах суспільного розвитку</p>
	Разом годин: 81

ЗМІСТ
дисципліни
«ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Основні категорії порівняльного правознавства

Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства

Історичні аспекти виникнення та становлення юридичної компаративістики. Підходи до розуміння сутності порівняльного правознавства. Предмет порівняльного правознавства та об'єкти порівняльно-правових досліджень. Функції порівняльного правознавства. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук. Використання результатів порівняльно-правових досліджень

Література: [2-5, 36, 46]

Тема 2. Методологія порівняльного правознавства

Поняття методології юридичної компаративістики. Характеристика підходів до методології порівняльного правознавства. Зміст порівняльно-правового методу. Характеристика інших методів наукового пізнання, що застосовуються юридичною компаративістикою

Література: [2-3, 5-6, 11, 23]

Тема 3. Види порівняльно-правових досліджень та правила їх організації

Переваги та недоліки нормативного та функціонального порівняння. Поняття діахронного та синхронного порівняння. Характеристика внутрішнього та зовнішнього порівняння. Бінарне порівняння та мультипорівняння. Макро-, мікро- та інституціональне

порівняння. Правила організації та здійснення порівняльно-правового дослідження. Способи оформлення результатів порівняльно-правового дослідження. Критерії порівняльно-правового аналізу об'єктів дослідження

Література: [3-5, 25, 38, 52]

Тема 4. Поняття та структура правової системи

Характеристика плюралістичної наукової думки щодо визначення поняття „правова система”. Значення категорії „правова система” для порівняльного правознавства. Ознаки правової системи. Співвідношення понять „правова система” і „система права”. Структура правової системи.

Література [1-2, 4-5, 20, 41]

Тема 5. Поняття „сім`я права” та значення цієї категорії для науки порівняльного правознавства

Поняття правової сім`ї. Значення категорії „правова сім`я» для юридичної компаративістики. Проблема класифікації правових систем у правові сім`ї. Критерії класифікації правових систем Зміст концепції правових сімей Р. Давіда. Характеристика концепції „правового стилю” К. Цвайгерта.

Література: [1-4, 11, 50]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Характеристика окремих сімей права та сучасних тенденцій зближення національних правових систем

Тема 6. Характеристика романо-германської правової сім`ї

Історичні аспекти розвитку романо-германської правової сім`ї. Характерні ознаки романо-германської сім`ї права. Виділення романської та

германської груп правових систем в структурі романо-германської сім'ї права. Система джерел права романо-германської правової сім'ї. Характеристика зв'язку романо-германської правової сім'ї з римським правом. Вплив канонічного права на розвиток романо-германського права. Роль науки у формуванні романо-германської правової сім'ї. Вплив сучасних інтеграційних процесів в Європі на розвиток романо-германської сім'ї права.

Література : [1-2, 7, 9, 13, 16]

Тема 7. Специфіка англо-американської правової сім'ї

Історичний шлях розвитку англо-американської сім'ї права. Специфічні риси сім'ї англо-американського права. Характеристика англійського права. Спільні риси та відмінності права США та англійського права. Система джерел права англо-американської правової сім'ї. Сутність загального права. Співвідношення загального права і законодавства. Характеристика декларативної теорії права. Поняття права справедливості. Співвідношення права справедливості і загального права. поняття статутного права.

Література:[1-2, 5, 20, 32, 39]

Тема 8. Особливості правових систем релігійного типу

Характеристика різних наукових підходів до класифікації систем релігійного права. Характеристика структури релігійної правової сім'ї. Ознаки правових систем релігійної орієнтації. Плюралістична наукова думка щодо визначення мусульманського права. Ознаки мусульманського права. Система джерел мусульманського права. Характерні ознаки індуського права. джерела індуського права. Ознаки іудейського права. Система джерел іудейського права. Характеристика канонічного права

Література: [1-2, 5, 11, 41, 42]

Тема 9. Характеристика правових систем традиційного типу

Поняття та структура традиційної правової сім'ї. Характерні ознаки традиційних правових систем. Система джерел традиційного права. Специфічні риси правових систем держав далекого сходу. Особливості правових систем держав Африки.

Література: [2-4 11, 20, 44]

Тема 10. Передумови та механізм зближення національних правових систем в сучасних умовах суспільного розвитку

Характеристика процесу глобалізації. Попередження і вирішення юридичних колізій. Зближення національних законодавств. Поняття модельних законодавчих актів. Уніфікація правових норм . Поняття та значення міжнародно-правової допомоги.

Література: [3, 5, 9-10, 45]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Етапи розвитку юридичної компаративістики
2. Характеристика різних підходів до розуміння сутності порівняльного правознавства
3. Значення порівняльно-правових досліджень для міжнародного та міжнародного приватного права
4. Аспекти, що обумовили визнання порівняльного правознавства самодостатньою юридичною наукою

5. Критерії оцінки об'єктів порівняльно-правових досліджень.
6. Джерела інформації щодо об'єктів порівняльно-правових досліджень
7. Загальна структура наукового дослідження правового вчення..
8. Основні компоненти правової наукової системи знань.
9. Класифікації об'єднань вчень.
- 10.Плюралістична наукова думка про критерії класифікації правових систем
- 11.Специфіка джерел мусульманського права
- 12.Особливості соціалістичного права
- 13.Правові кола, їх характеристика.
- 14.Історичні шляхи виникнення та розвитку правових систем як критерій їх об'єднання у правову сім'ю.
- 15.Роль та значення римського права у розвитку правових систем романо-германської правової сім'ї.
- 16.Співвідношення релігійних та правових норм у мусульманській правовій сім'ї.
- 17.Необхідність компаративістських досліджень національних правових систем.
- 18.Співвідношення досліджень правових сімей та національних правових систем.
- 19.Шляхи подолання юридичних колізій.
- 20.Основні форми міжнародно-правової допомоги.
- 21.Вплив процесу глобалізації на тенденції розвитку національних правових систем
- 22.Узгодження національних законів.
- 23.Правове співробітництво: сутність, форми.
- 24.Структура міжнародного права та процеси створення світового правопорядку.
- 25.Реалізація норм міжнародного права у національному праві.
- 26.Форми та проблеми процесу узгодження міжнародного права і національних правових систем.

27.Значення римського права у розвитку правових систем романо-германської правової сім'ї.

28.Необхідність компаративістських досліджень національних правових систем.

29.Форми міжнародно-правової допомоги.

30.Організація порівняльно-правових досліджень

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Історичні аспекти виникнення та становлення юридичної компаративістики.
2. Передумови розвитку порівняльного правознавства в період античності
3. Особливості застосування елементів порівняння в період середньовіччя та нового часу
4. Поняття порівняльного правознавства
5. Підходи до розуміння сутності порівняльного правознавства.
6. Предмет порівняльного правознавства та об'єкти порівняльно-правових досліджень.
7. Цілі юридичної компаративістики
8. Функції порівняльного правознавства.
9. Принципи порівняння
10. Характеристика елементів порівняння
11. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук.
12. Характеристика взаємовпливу порівняльного правознавства та теорії держави і права
13. Співвідношення юридичної компаративістики та філософії права
14. Вплив юридичної компаративістики на розвиток міжнародного права
15. Вплив порівняльного правознавства на розвиток юридичної практики
16. Значення результатів порівняльно-правових досліджень
17. Поняття методології юридичної компаративістики.
18. Характеристика підходів до методології порівняльного правознавства.
19. Зміст порівняльно-правового методу.
20. Характеристика інших методів наукового пізнання, що застосовуються

юридичною компаративістикою

21. Методика порівняльно-правових досліджень
22. Переваги та недоліки нормативного та функціонального порівняння.
23. Поняття діахронного та синхронного порівняння.
24. Характеристика внутрішнього та зовнішнього порівняння.
25. Бінарне порівняння та мультипорівняння.
26. Макро-, мікро- та інституціональне порівняння.
27. Правила організації та здійснення порівняльно-правового дослідження.
28. Способи оформлення результатів порівняльно-правового дослідження.
29. Критерії порівняльно-правового аналізу об'єктів дослідження
30. Характеристика плюралістичної наукової думки щодо визначення поняття „ правова система”.
31. Значення категорії „ правова система” для порівняльного правознавства.
32. Ознаки правової системи.
33. Співвідношення понять „правова система” і „ система права”.
34. Структура правової системи
35. Поняття правової сім'ї.
36. Співвідношення понять „правова сім'я ” та „національна правова система”
37. Поняття материнської та дочірніх правових сімей
38. Національні правові системи змішаного типу
39. Значення категорії „правова сім'я» для юридичної компаративістики.
40. Проблема класифікації правових систем у правові сім'ї.
41. Критерії класифікації правових систем
42. Зміст концепції правових сімей Р. Давіда.
43. Характеристика концепції „правового стилю” К. Цвайгерта.
44. Поняття правового кола.
45. Критерії класифікації національних правових систем в правові кола
46. Історичні аспекти розвитку романо-германської правової сім'ї.
47. Характерні ознаки романо-германської сім'ї права.
48. Виділення романської та германської груп правових систем в структурі

романо-германської сім'ї права.

49. Система джерел права романо-германської правової сім'ї.
50. Поняття та види нормативно-правових актів
51. Правова доктрина в системі джерел континентального права
52. Роль загальних принципів права в розвитку романо-германської сім'ї права
53. Характеристика зв'язку романо-германської правової сім'ї з римським правом.
54. Вплив канонічного права на розвиток романо-германського права.
55. Роль науки у формуванні романо-германської правової сім'ї.
56. Вплив сучасних інтеграційних процесів в Європі на розвиток романо-германської сім'ї права.
57. Історичний шлях розвитку англо-американської сім'ї права.
58. Специфічні риси сім'ї англо-американського права.
59. Характеристика англійського права.
60. Спільні риси та відмінності права США та англійського права.
61. Система джерел права англо-американської правової сім'ї.
62. Поняття судово-адміністративного прецеденту
63. Сутність загального права.
64. Співвідношення загального права і законодавства.
65. Поняття права справедливості
66. Звичай в системі джерел англо-американського права
67. Історичні аспекти розвитку права справедливості
68. Характеристика декларативної теорії права.
69. Співвідношення права справедливості і загального права.
70. Характеристика різних наукових підходів до класифікації систем релігійного права
71. Характеристика структури релігійної правової сім'ї.
72. Ознаки правових систем релігійної орієнтації.
73. Плюралістична наукова думка щодо визначення мусульманського права.

74. Ознаки мусульманського права.
75. Система джерел мусульманського права.
76. Поняття корану
77. Сунна в системі джерел мусульманського права
78. Роль іджми в розвитку сучасного мусульманського права
79. Поняття киясу
80. Характерні ознаки індуського права.
81. Система джерел індуського права.
82. Ознаки іудейського права.
83. Система джерел іудейського права.
84. Характеристика канонічного права
85. Характеристика процесу глобалізації.
86. Попередження і вирішення юридичних колізій.
87. Зближення національних законодавств.
88. Способи гармонізації національних правових систем
89. Поняття модельних законодавчих актів.
90. Поняття та значення міжнародно-правової допомоги.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА:

1. Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. Петришина. – Х. : Право, 2012. – 272 с.
2. Порівняльне правознавство: підручник/ С.П. Погребняк, Д.В. Лук'янов, І.О. Біля-Сабодаш та ін.; за заг. ред.. О.В. Петришина.-Х.: Право, 2012.- 272 с.
3. Бойко І. С. Порівняльне правознавство : навч. посіб. / І. С. Бойко, Б. В. Бабін. – 2-ге вид., випр. та допов. – О. : Фенікс, 2011. – 152 с.
4. .Порівняльне правознавство у системі юридичних наук: Проблеми методології / О.В. Кресін та ін. ; ред.. Ю.С. Шемшученко.- К. 2006.-256 с.

5. Бехруз Х. Порівняльне правознавство: Підручник. - Одеса: Фенікс, 2009. - 464с.
6. Лазор, Л.И. Каноническое право: учебник / Л.И. Лазор, В.В. Лазор, И.И. Шамшина.- 1-е изд.- Луганск: Изд-во ООО «Виртуальная реальность», 2010.-569 с.
7. Марченко М. Н. Сравнительное правоведение : учеб. / М. Н. Марченко. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Проспект, 2011. – 784 с.
8. Харитонов О., Харитонов Є. Порівняльне право Європи. Посібник.- Харків, 2002
9. Харитонов Є. Деякі питання класифікації європейських систем приватного права / Є. Харитонов, О. Харитонova // Порівняльне правознавство. – 2012. – № 3/4. – С. 177–196.
- 10.Леже, Р. Великие правовые системы современности: сравнительно-правовой подход / Р. Леже: пер. с фр. – М.: Волтерс Клувер, 2009.-584 с.
- 11.Кьотц Х. Старі та нові проблеми порівняльного права / Х. Кьотц // Порівняльне правознавство. – 2012. – № 1/2. – С. 90–103.
- 12.Підопригора О. Римське приватне право. Академічний курс. – К., 2001

ДОДАТКОВА:

- 13.Аннерс Е. История европейского права. – М., 1996
- 14.Желдибіна Т. Юридична природа порівняльно-правових досліджень у галузі цивілістики (XIX – початок XX ст.) / Т. Желдибіна // Порівняльне правознавство. – 2012. – № 1/2. – С. 273–279.
- 15.Харитонов Є. О. Методологічні проблеми визначення типології систем цивільного права окремих пострадянських держав / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova // Право України. – 2013. – № 3/4. – С. 183–196.
- 16.Берман Г.Дж. Западная традиция права: эпоха формирования. – М., 1999
- 17.Бребан Г. Французское административное право. – М., 1988

- 18.Безбах В., Кулаги М. Советское и иностранное гражданское право. – М., 1989
- 19.Ведель Ж. Административное право Франции. – М.,1973
- 20.Давид Р. Основные правовые системы современности (сравнительное право). – М.,1967
- 21.Жалинский А., Рерихт А. Введение в немецкое право. - М., 2001
- 22.Зивс С., О методе сравнительного исследования в науке о государстве и праве //Сов. Государство и право. – 1964
- 23.Зіллер Ж. Політико-адміністративні системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. – К., 1996
- 24.Малишев, Б.В. Судовий прецедент у правовій системі Англії / Б.В. Малишев.-К.: Праксис, 2008.-344 с.
- 25.Козирина А., Штатина М. Административное право зарубежных стран. – М., 2003
- 26.Колосов Ю. Международное право. М., 1995
- 27.Кох Х., Магнус У., Винклер фон Моренфельс П. Международное частное право и сравнительное правоведение /пер. С нем. Ю.Юмашева. – М.,2001
- 28.Кулагин М.И. Гражданское, торговое и семейное право капиталистических стран. – М., 1987
- 29.Ласк Г. Гражданское право США. – М., 1961
- 30.Максименко Н. Сравнительное изучение истории права: //Зап. Харьк. ун-та, 1898
- 31.Матвеев Ю. Англо-американское деликтное право. – М.,1973
- 32.Мозолин В. Австрия: проблемы гражданского и семейного права. – М., 1983
- 33.Никеров Г. Административное право США. – М., 1977
- 34.. В.Г. Буткевич. Міжнародне право. Основи теорії.-К., 2004.
- 35.Осакве К. Сравнительное правоведение в схемах: Общая и особенная части: Учеб-практ. Пособие. – М.,2000

36. Основные институты гражданского права зарубежных стран. Сравнительно-правовое исследование. Рук. Авт. коллектива В.Залесский. – М., 1999
37. Очерки сравнительного права /отв. Ред. В.Туманов.- М., 1981
38. Полковников Г. Английское право о компаниях: закон и практика. – М., 1999
39. Право Европейского Союза: правовое регулирование торгового оборота. Учеб пособие /под ред. В.Безбаха, А.Капустина, В.Пучинского. – М., 1999
40. Правовые системы стран мира. Энциклопедический справочник /отв. Ред. А.Сухарев. – М., 2000
41. Решетников Ф. Правовые системы стран мира: Справочник. – М., 1993
42. Романов А. Правовая система Англии. – М., 2000
43. Супатаев М. Право в современной Африке. – М., 1991
44. В.Г. Буткевич. Міжнародне право. Основні галузі.-К., 2004.
45. Туманов В. О развитии сравнительного правоведения //Сравнительное правоведение . – М., 1978
46. Туманов В. О развитии сравнительного правоведения //Сов. Гос. И право.- 1982.- №11
47. Туманов В. Сравнительное правоведение (основные правовые системы современности). – М., 2000
48. Французский гражданский кодекс 1804 г.//Пер. С фр. И. Перетерского. – М., 1941
49. Цвайгерт К., Кетц Х. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права. – М., 1998
50. Шершеневич Г. Учебник русского гражданского права. – М., 1914
51. Отрадна О. О. Застосування принципу справедливості у деліктних правовідносинах у цивільному праві: порівняльно-правовий аналіз / О. О. Отрадна // Порівняльне правознавство. Сучасний стан і перспективи розвитку: зб. матеріалів міжнар. наук. симпозіуму "Дні порівняльного правознавства", (м. Київ, 8–11 квіт. 2009 р.). – К., 2009. – С. 508–511.